

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ”
(для магістрів)

МАУП

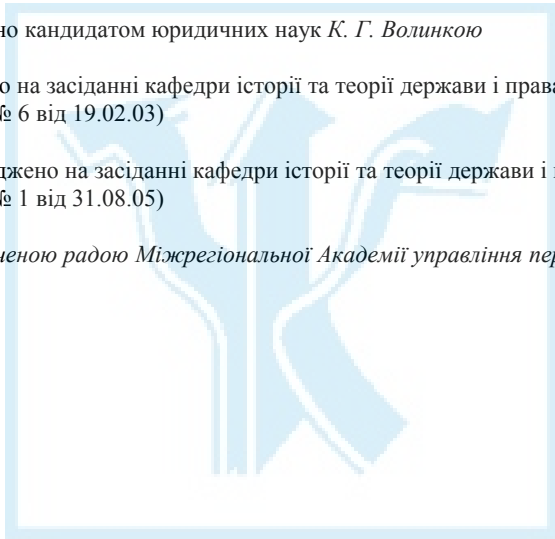
Київ 2005

Підготовлено кандидатом юридичних наук *К. Г. Волинкою*

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 6 від 19.02.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Волинка К. Г. Навчальна програма дисципліни “Сучасна концепція соціально-правової держави” (для магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Сучасна концепція соціально-правової держави”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

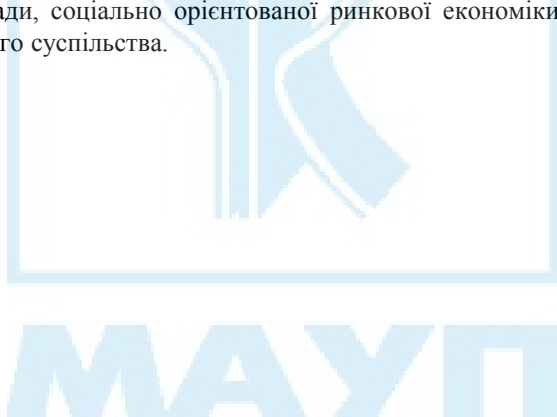
©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Сучасна концепція соціально-правової держави” вивчає загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування соціально-правової держави та її ідейні витoki, розкриває її глибинну сутність і основні характеристики, зв’язок соціально-правової держави з різноманітними суспільними явищами і процесами: громадянським суспільством, правотворчістю і правореалізацією, правами і свободами людини і громадянина, економікою, політикою, культурою та ін.

Навчальний курс передбачає ознайомлення з широким колом державознавчих і правознавчих концепцій, які покладено в основу створення єдиної і цілісної теорії соціально-правової держави і які містяться в працях вітчизняних і зарубіжних авторів, у взаємозв’язку з іншими суспільними науками (філософією, політологією, соціологією, історією та ін.).

Провідними ідеологічними засадами у вивченні соціально-правової державності є ідеї пріоритетності прав і свобод людини і громадянина, панування права і верховенства правового закону, демократії, законності, поділу влади, соціально орієнтованої ринкової економіки, вільного громадянського суспільства.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ”

№ п/п	Назва теми
1	Виникнення і розвиток ідей правової держави в античний період та епоху середньовіччя
2	Концепції соціально-правової держави нового і новітнього часу
3	Принципи панування права і верховенства правового закону як основні характеристики соціально-правової держави
4	Права людини в соціально-правовій державі
5	Принцип поділу влади як засіб обмеження держави
6	Громадянське суспільство і соціально-правова держава
7	Причини і умови формування соціально орієнтованої держави
8	Проблеми становлення і розвитку соціально-правової держави в сучасній Україні та шляхи їх вирішення

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ”

Тема 1. Виникнення і розвиток ідей правової держави в античний період та епоху середньовіччя

Предмет дисципліни “Сучасна концепція соціально-правової держави” та методологія її вивчення.

Зародження ідей правової державності в античній політико-правовій думці. Ідеї правового реформування суспільства Солона. Ідеї рівності і справедливості Піфагора та його послідовників. Ідеї розумного закону як форми організації полісного життя Геракліта. Природно-правові ідеї Демокрита. Ідеї школи софістів про людський вимір політики. Ідеї тожності законності і справедливості Сократа. Ідеї Платона про необхідність обмеження держави справедливими законами. Ідеї Аристотеля про співвідношення права і політичної справедливості. Ідейні витоки поділу влади в уявленнях Полібія.

Політико-правові ідеї римських юристів: Ульпіана, Цельса, Цицерона та Сенеки.

Ідеї природно-правової рівності та держави як засобу забезпечення загального блага в уявленнях Фоми Аквінського. Політико-правові ідеї Марсілія Падуанського. Рецепція римського права та її вплив на політико-правову думку середньовіччя.

Література [3; 4; 6; 7; 9; 15; 17; 18; 23; 29; 30; 32–35; 37; 45; 47; 48; 50; 51; 56; 59; 62; 64; 66; 70]

Тема 2. Концепції соціально-правової держави нового і новітнього часу

Розвиток ідей правової держави в епоху буржуазно-демократичних революцій. Договірна концепція держави Г. Гроція. Природно-правові ідеї Б. Спінози. Ідея невідчужуваних прав людини Дж. Локка. Ідеї поділу влади як засобу обмеження державного всевладдя в уявленнях Ш. Монтеск'є, Т. Пейна, Т. Джеферсона та ін. Концепція народного суверенітету Ж. Ж. Руссо.

Ідея категоричного імперативу І. Канта та її реалізація у сфері державності. Єдність права і держави в філософії права Гегеля.

Теоретичне обґрунтування концепції правової держави (Rechts-staat) в ідеях К. Велькера, Р. фон Моля, І. фон Аретина та ін.

Ідеї правової держави у вітчизняній політико-правовій думці (О. Радищев, П. Новгородцев, М. Ковальський, Б. Кістяківський, В. Гессен, С. Котляревський, Б. Чичерін, В. Соловійов, М. Бердяєв та ін.).

Позитивістська концепція правової держави Д. Дайсі, Г. Еллінека, Р. Йеринга, М. Коркунова, Г. Кельзена.

Виникнення і розвиток ідей соціальної держави. Проблема співвідношення правової і соціальної держави в сучасній політико-правовій думці.

Література [3; 4; 6; 7; 9; 15; 17; 18; 23; 29; 30; 32–35; 37; 45; 47; 48; 50; 51; 56; 59; 62; 64; 66; 70]

Тема 3. Принципи панування права і верховенства правового закону як основні характеристики соціально-правової держави

Основні підходи до розкриття сутності права (природно-правова концепція та юридичний позитивізм), їх співвідношення. Регулятивна природа права. Соціальна цінність права. Право як нормативна форма взаємодії індивідів. Право як засіб обмеження державного всевладдя і

підпорядкування держави потребам та інтересам суспільства в цілому. Право як загальна міра соціальної свободи, формальної рівності і справедливості. Право як основа публічно-правового союзу народу. Панування права в суспільстві як умова всебічного розвитку і забезпечення самоцінності кожної особистості.

Методологічні проблеми співвідношення права і закону. Принцип верховенства правового закону як вимога єдності права і закону. Основні критерії правового характеру закону: відповідність принципам гуманізму, демократизму, соціальної справедливості і формальної рівності; всебічне юридичне забезпечення прав і свобод людини і громадянина; відповідність загальнолюдським цінностям; відповідність реальним потребам та інтересам суспільства в цілому; відповідність загальновизнаним міжнародним стандартам. Вимоги щодо легітимності, внутрішньої єдності і несуперечливості, технічної досконалості законодавства. Законність і конституційність як режим соціально-правової держави.

Література [2; 3; 9; 27; 28; 38; 47–49; 56; 58; 62; 63]

Тема 4. Права людини в соціально-правовій державі

Принцип зв'язаності держави правами і свободами людини і громадянина та їх пріоритетність. Взаємна відповідальність держави і особи. Права людини як критерій цивілізованості держави і суспільства. Поняття і еволюція прав людини. Правовий статус особи як категорія, що дозволяє системно розглядати права, свободи і обов'язки людини і громадянина. Класифікація прав і свобод людини (права людини і громадянина; “три покоління” прав людини; класифікація прав і свобод людини і громадянина за об'єктом).

Поняття і призначення забезпечення прав і свобод особи, його структура та механізм. Поняття реалізації, охорони і захисту прав і свобод особи, їх форми і види. Поняття гарантій прав і свобод особи та їх класифікація. Характеристика нормативно-правових, інституційних і організаційних гарантій прав і свобод особи. Міжнародні стандарти у сфері прав і свобод людини і громадянина.

Загальносоціальні умови забезпечення прав і свобод особи як сукупність соціально-економічних, політичних, культурних та інших чинників їх практичної реалізації. Співвідношення правового і фактичного статусу особи в суспільстві, шляхи подолання їх невідповідності. Соціально-правова держава як головний суб'єкт забезпечення найефективнішої реалізації охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина.

Література [1; 2; 8; 10; 11; 16; 19–21; 26–28; 31; 43; 46; 53–55; 61; 67]

Тема 5. Принцип поділу влади як засіб обмеження держави

Поділ владних повноважень як форма правової організації держави, засіб обмеження держави і контролю над владою, гарантія прав і свобод особистості. Розвиток концепції поділу влади. Співвідношення принципів єдності і поділу влади на три гілки. Механізм стримувань і противаг як організаційна передумова поділу влади.

Принцип незалежності, невтручання в діяльність одне одного та принцип “Дозволено лише те, що прямо передбачено законом” як основа функціонування гілок влади.

Законодавча гілка влади та її місце в системі поділу влади: правовий статус парламенту. Реалізація принципу поділу влади у сфері виконавчої гілки влади. Незалежна судова гілка влади як гарант законності. Роль Конституційного Суду в механізмі правової соціальної держави. Статус Президента в механізмі поділу влади.

Співвідношення “горизонтального” і “вертикального” поділу влади, принципів централізації і децентралізації управління. Федералізм як поділ владних повноважень між федерацією та її суб’єктами.

Проблеми і перспективи реалізації принципу поділу влади в сучасній Україні.

Література [9; 13; 21; 26; 28; 38–41; 55; 56; 58; 68]

Тема 6. Громадянське суспільство і соціально-правова держава

Поняття громадянського суспільства. Громадянське суспільство як сфера реалізації інтересів індивідів та їх об’єднань. Громадянське суспільство як передумова соціально-правової держави.

Основні характеристики громадянського суспільства: громадянське суспільство — правове демократичне суспільство; громадянське суспільство як умова забезпечення свободи і благополуччя особистості, як співтовариство вільних індивідів; плюралізм в усіх сферах як ознака вільного громадянського суспільства; громадянське суспільство — відкрите соціальне утворення.

Роль громадянського суспільства у правотворчості і правореалізації, у забезпеченні прав і свобод особи. Громадянське суспільство як джерело природних невіддільних прав людини.

Структура громадянського суспільства. Соціальна система (інститути родини, виховання, освіти, суспільні об'єднання за інтересами, групи, стани, класи, нації, раси). Економічна сфера (власність, виробництво, поділ, обмін та споживання). Політична сфера громадянського суспільства (діяльність політичних партій, громадсько-політичних об'єднань). Духовно-культурна система.

Конституційні засади формування громадянського суспільства в Україні. Основні тенденції становлення і розвитку громадянського суспільства в Україні.

Література [5; 9; 13; 14; 21; 22; 36; 41; 47; 48; 56; 58; 60; 69]

Тема 7. Причини і умови формування соціально орієнтованої держави

Історія виникнення і розвитку ідей соціальної держави (Л. Дюгі, П. Новгородцев, В. Соловйов, Дж. Кейнс, Дж. Роулс, К. Дженкінс та ін.).

Права людини “другого покоління” і проблеми їх забезпечення, роль держави. Проблеми співвідношення вільної ринкової економіки з соціальною спрямованістю державної політики.

Основні напрями функціонування соціальної держави (вирівнювання різкої поляризації в соціальному становищі громадян; забезпечення зайнятості населення; гарантування прожиткового мінімуму і достатньої заробітної плати; регулювання рівня цін; створення соціальних програм; справедливий перерозподіл доходів через систему оподаткування; заохочення благодійної діяльності; ліквідація монополій в галузях виробництва і торгівлі; загальне безперервне підвищення добробуту тощо).

Юридичне закріплення основних характеристик соціальної держави в Загальній декларації прав людини і Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права.

Соціальна держава як передумова забезпечення повноцінного захисту та реалізації всього комплексу прав і свобод людини і громадянина.

Співвідношення принципів правової і соціальної держави в сучасних умовах. Теоретичні і практичні проблеми формування соціально-правової держави.

Література [10; 11; 21; 28; 37; 40; 55; 58–61; 65; 70]

Тема 8. Проблеми становлення і розвитку соціально-правової держави в сучасній Україні та шляхи їх вирішення

Проблеми впровадження в дійсність принципів панування права і верховенства правового закону в Україні — правовий нігілізм і правовий ідеалізм, низький рівень правової свідомості і правової культури; суперечливість системи законодавства; недостатньо високий рівень юридичної техніки та ін.

Проблеми реалізації принципу поділу влади — недостатня відпрацьованість системи стримувань і противаг; дисбаланс між окремими вищими органами державної влади; конфронтація і відсутність конструктивної співпраці; політична нестабільність; проблеми становлення незалежної судової гілки влади та ін.

Проблеми впровадження принципу зв'язаності держави правами і свободами особи.

Проблеми створення соціально орієнтованої ринкової економіки та дієвої системи соціального забезпечення громадян, всебічного гарантування прав і свобод людини і громадянина, гарантованого державою достатнього життєвого рівня.

Необхідність впровадження комплексу заходів правового, соціально-економічного, політичного, організаційного і виховного характеру, спрямованих на реалізацію принципів соціально-правової держави.

Література [12; 16; 19; 20; 22; 25–28; 35; 38; 40; 41; 48; 49; 53; 56; 59–61; 65; 68; 69]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Ідеї правової державності в античній політико-правовій думці.
2. Політико-правові ідеї в галузі правової держави римських юристів.
3. Ідеї мислителів середньовіччя про правову державу.
4. Розвиток ідей правової держави в епоху буржуазно-демократичних революцій.
5. Теоретичне обґрунтування концепції правової держави (Rechtsstaat).
6. Ідеї правової держави у вітчизняній політико-правовій думці.
7. Позитивістська концепція правової держави.
8. Виникнення і розвиток ідей соціальної держави.
9. Принцип панування права та його зміст.
10. Право як засіб обмеження державного всевладдя.

11. Право як загальна міра соціальної свободи, формальної рівності і справедливості.
12. Методологічні проблеми співвідношення права і закону.
13. Принцип верховенства правового закону.
14. Основні критерії правового характеру закону.
15. Законність і конституційність як режим соціально-правової держави.
16. Принцип зв'язаності держави правами і свободами людини і громадянина.
17. Взаємна відповідальність держави і особи.
18. Поняття і еволюція прав людини.
19. Правовий статус особи.
20. Класифікація прав і свобод людини.
21. Поняття і призначення забезпечення прав і свобод особи.
22. Поняття гарантій прав і свобод особи та їх класифікація.
23. Загальносоціальні умови забезпечення прав і свобод особи.
24. Співвідношення правового і фактичного статусу особи в суспільстві.
25. Поділ владних повноважень як форма правової організації держави.
26. Поділ владних повноважень як засіб обмеження держави і контролю над владою.
27. Поділ владних повноважень як гарантія прав і свобод особистості.
28. Розвиток концепції поділу влади.
29. Співвідношення принципів єдності і поділу влади на три гілки.
30. Механізм стримувань і противаг як організаційна передумова поділу влади.
31. Законодавча гілка влади та її місце в системі поділу влади.
32. Реалізація принципу поділу влади у сфері виконавчої гілки влади.
33. Незалежна судова гілка влади як гарант законності.
34. Роль Конституційного Суду в механізмі правової соціальної держави.
35. Статус Президента в механізмі поділу влади.
36. Співвідношення “горизонтального” і “вертикального” поділу влади.
37. Проблеми і перспективи реалізації принципу поділу влади в сучасній Україні.
38. Поняття громадянського суспільства.
39. Співвідношення громадянського суспільства з державою.
40. Громадянське суспільство як передумова соціально-правової держави.

41. Основні характеристики громадянського суспільства.
42. Роль громадянського суспільства в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина.
43. Структура громадянського суспільства.
44. Конституційні засади формування громадянського суспільства в Україні.
45. Основні тенденції становлення і розвитку громадянського суспільства в Україні.
46. Поняття соціальної держави та її ознаки.
47. Проблеми співвідношення вільної ринкової економіки з соціальною спрямованістю державної політики.
48. Основні напрями функціонування соціальної держави.
49. Юридичне закріплення основних характеристик соціальної держави в Загальній декларації прав людини.
50. Юридичне закріплення основних характеристик соціальної держави в Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права.
51. Соціальна держава як передумова забезпечення повноцінного захисту та реалізації всього комплексу прав і свобод.
52. Співвідношення правової і соціальної державності в сучасних умовах.
53. Конституційне закріплення основних характеристик соціально-правової держави в Україні.
54. Проблеми впровадження в дійсність принципів панування права і верховенства правового закону в Україні.
55. Проблеми впровадження принципу зв'язаності держави правами і свободами особи.
56. Проблеми створення соціально орієнтованої ринкової економіки та дієвої системи соціального забезпечення громадян.
57. Шляхи і напрями реалізації принципів соціально-правової держави.
58. Система юридичних заходів впровадження принципів соціально-правової держави.
59. Система соціально-економічних заходів впровадження принципів соціально-правової держави.
60. Організаційні і виховні заходи, спрямовані на реалізацію концепції соціально-правової держави.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Аграновская Е. В.* Правовая культура и обеспечение прав личности. — М., 1988.
2. *Алексеев С. С.* Право: азбука — теория — философия: Опыт комплексного исследования. — М., 1999.
3. *Алексеев С. С.* Философия права. — М., 1998.
4. *Антологія української юридичної думки.* — К., 2002.
5. *Арато А.* Концепция гражданского общества: восхождение, упадок и воссоздание, и направления для дальнейших исследований // *Поллис.* — 1995. — № 3.
6. *Аристотель.* Афинская полития. — М., 1937.
7. *Аристотель.* Политика. // *Соч.* — М., 1988. — Т. 4.
8. *Бережнов А. Г.* Права личности: некоторые вопросы теории. — М., 1991.
9. *Венгеров А. Б.* Теория государства и права. — М., 2000.
10. *Воеводин Л. Д.* Юридический статус личности в России. — М., 1997.
11. Всеобщая декларация прав человека как международный стандарт правового положения личности в Украине. — Луганск, 1999.
12. *Гавриленко Г.* Правова держава і правова культура // *Право України.* — 1993. — № 1.
13. *Гаджиев К. С.* Введение в политическую науку. — М., 1997.
14. *Гаджиев К. С.* Гражданское общество и правовое государство // *МЭиМО.* — 1991. — № 9.
15. *Гегель Г.* Философия права. — М.: Мысль, 1990.
16. *Гладун З.* Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні // *Укр. часопис прав людини.* — 1994. — № 1. — С. 7–54.
17. *Гоббс Т.* Левиафан или материя, форма и власть. — М., 1936.
18. *Гоббс Т.* О гражданине // *Избр. философ. произведения: В 2 т.* — М., 1960.
19. *Головченко В.* Конституційні гарантії прав людини і громадянина // *Юрид. вісн. України.* — 1997. — № 27.

20. *Головченко В.* Соціально-правова сутність конституційних прав та свобод людини і громадянина // Юрид. вісн. України. — 1997. — 6–12 берез. — С. 24–26.
21. *Государственное право* Германии. — М., 1994.
22. *Громадянське суспільство в Україні: Проблеми становлення.* — К., 1997.
23. *Гумплович Л.* Общее учение о государстве. — СПб., 1910.
24. *Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е.* Європейське право у галузі прав людини: Джерела і практика застосування. — К., 1997.
25. *Димитров Ю.* Правова держава: перспектива чи сьогоднішній день? // Право України. — 1995. — № 5–6.
26. *Дмитриев Ю., Черемных Г.* Судебная власть в механизме разделения властей и защите прав и свобод человека // Государство и право. — 1997. — № 8. — С. 44–50.
27. *Жуйков В. М.* Права человека и власть закона: Вопросы судебной защиты. — М., 1995.
28. *Заєць А. П.* Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. — К., 1999.
29. *История политических и правовых учений /* Под ред. В. С. Нерсесянца. — М., 1995.
30. *Кант И.* К вечному миру. — М., 1989.
31. *Карташкин В. А.* Права человека в международном и внутригосударственном праве. — М., 1995.
32. *Кельзен Г.* Общее учение о праве. — Вена, 1967.
33. *Кистяковский Б.* Государство правовое и социалистическое // Вопр. философии. — 1990. — № 6. — С. 139–145.
34. *Кистяковский Б. А.* Социальные науки и право. — М., 1916.
35. *Коваленко А. И.* Правовое государство: концепции и реальность. — М., 1993.
36. *Ковальчук Т. І.* Громадянське суспільство: поняття в аспекті історико-правової традиції // Правова держава. — К.: АН України, Ін-т держави і права. — 1994. — Вип. 5.
37. *Козлихин И. Ю.* Идея правового государства: История и современность. — СПб., 1993.
38. *Колодій А. М.* Принципи права України. — К., 1998.
39. *Конституція* України. — К., 1996.
40. *Коментар до Конституції України /* В. Б. Авер'янов, В. Ф. Бойко та ін. — К., 1998.

41. *Копіщиков В. В.* Державна влада і питання формування громадянського суспільства в Україні // *Правова держава*. — К., 1995. — Вип. 6.
42. *Лазарев Б. М.* Что такое правовое государство? — М., 1990.
43. *Международная защита прав человека: Документы и комментарии*. — Харьков, 1998. — 304 с.
44. *Міжнародна Хартія прав людини: Зб. документів*. — К.: Наук. думка, 1991. — 48 с.
45. *Нерсесянц В. С.* История идей правовой государственности. — М.: РАН, 1993. — 15 с.
46. *Нерсесянц В. С.* Система юридических гарантий прав и свобод граждан // *Социалистическое правовое государство: концепция и пути реализации* / Отв. ред. В. С. Нерсесянц. — М., 1990.
47. *Нерсесянц В. С.* Философия права. — М.: ИНФРА-М-Норма, 1997.
48. *Общая теория государства и права: Академический курс: В 2 т. / Под ред. М. Н. Марченко*. — М., 1998.
49. *Общая теория права и государства / Под ред. В. В. Лазарева*. — М., 2000.
50. *Омельченко О. Л.* Идея правового государства: истоки, перспективы, причины. — М., 1994.
51. *Платон.* Государство // *Соч.* — М., 1972. — Т. 3. — Ч. 1.
52. *Погорілко В.* Загальна декларація прав людини — одна з найважливіших загально-людських цінностей ХХ століття // *Право України*. — 1999. — № 4. — С. 7–9.
53. *Права людини і громадянина: Проблеми реалізації в Україні*. — К., 1998.
54. *Права людини: Основні міжнародно-правові документи*. — К., 1989.
55. *Права человека / Отв. ред. Е. А. Лукашева*. — М., 1999.
56. *Проблемы общей теории права и государства / Под ред. В. С. Нерсесянца*. — М., 2001.
57. *Савенко М.* Забезпечення прав і свобод людини і громадянина та їх захист органами конституційної юрисдикції // *Право України*. — 1999. — № 2. — С. 3–9.
58. *Скакун О. Ф.* Теория государства и права. — Харьков, 2000.
59. *Скрипнюк О. В.* Соціально-правова держава. — К., 2001.
60. *Скрипнюк О. В.* Теоретико-методологічні засади формування та розвитку громадянського суспільства і правової держави в Україні. — К., 1995.

61. *Социальное государство и защита прав человека* / Отв. ред. Е. А. Лукашева — М.: РАН, 1994. — 147 с.
62. *Теория государства и права* / Под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. — М., 1998.
63. *Теория государства и права: Курс лекций* / Под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. — М., 2001.
64. *Тимошенко В. І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження)*. — К., 1994.
65. *Хайек Ф. А. Право, законодавство та свобода. Нове викладення широких принципів справедливості та політичної економії: У 3 т.* — К.: Сфера, 1999.
66. *Цицерон. Диалоги о государстве и законах.* — М., 1966.
67. *Черткин М. И. Право на защиту: Процессуальный порядок реализации.* — Луганск: Ред.-издат. отдел ЛИВД МВД Украины, 1998.
68. *Четвернин В. А. Демократическое конституционное государство.* — М., 1993.
69. *Щедрова Г. П. Громадянське суспільство, правова держава і політична свідомість громадян.* — К., 1994.
70. *Эволюция теории и практики “государства благосостояния” в 80-е годы* / Ред.-сост. В. С. Ажаева; Отв. ред. О. В. Сальков. — М.: ИНИОН, 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Сучасна концепція соціально-правової держави”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Сучасна концепція соціально-правової держави”	4
Питання для самоконтролю	9
Список рекомендованої літератури.....	12

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримаська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1359

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП